

Handwritten: *Handwritten*

00264 UTAS, B. Henrik Samuel Nyberg 1889-1974. Svenska Forskningsinst. i Istanbul, Medd. I, (1976) pp. 76-80.

Handwritten: *H. S. Nyberg 1889-1974*

UTAS, B. Henrik Samuel Nyberg 28. XII. 1889-9. II. 1974. Acta Or. 36(1974), pp. 5-9.

Handwritten: *Henrik Samuel Nyberg 28. XII. 1889-9. II. 1974*

DUCHESNE-GUILLEMIN, J. Nécrologie. Henrik S. Nyberg. JA 263(1975), pp. 1-2.

KANUS-CREDE, H. In memoriam Henrik Samuel Nyberg (1889-1974). Iranistische Mitt. 9(1975), pp. 3-16.

RINGGREN, H. Henrik Samuel Nyberg. Bol. Asoc. esp. orientalistas 10(1974), p. 3.

RUNDGREN, Fr. Henrik Samuel Nyberg. Acta Iranica, 2. sér. Monumentum H.S. Nyberg, I (1975), pp. 7-14.

UTAS, B. Henrik Samuel Nyberg. Acta Iranica, 2. sér. Monumentum H.S. Nyberg, I (1975), pp. 1-5.

UTAS, B. Henrik Samuel Nyberg 28. XII. 1889-9. II. 1974. Acta Or. 36(1974), pp. 5-9.

WIDENGREN, G. Henrik Samuel Nyberg and Iranian studies, in the light of personal reminiscences. Acta Iranica, 2. sér. Monumentum H.S. Nyberg, II (1975), pp. 419-456.

Vertical stamp: *21 EYLUL 1991*

WIDENGREN, G. Henrik Samuel Nyberg and Iranian studies, in the light of personal reminiscences. Acta Iranica, 2. sér. Monumentum H.S. Nyberg, II (1975), pp. 419-456.

Stamp: *NHAI*

Handwritten: *Sabri hatıraları üzerinde Henrik Samuel Nyberg ve İran araştırmaları*

UTAS, B. Henrik Samuel Nyberg. Acta Iranica, 2. sér. Monumentum H.S. Nyberg, I (1975), pp. 1-5.

Handwritten: *Henrik Samuel Nyberg*

Toll, Christopher: H[enrik] S[amuel] Nyberg. Bibliographie. In: Acta Iranica 4.1975. S. IX ff.

(Vgl. auch: Eilers, Wilhelm: Henrik Samuel Nyberg (1889-1974). [Nekrolog, 1 Portr.] In: ZDMG 127.1977. S. 1-5.)

Stamp: *21 KASIM 1991*

G[ottschalk], H[ans] L.: Kurze Worte des Gedenkens [über Henrik Samuel Nyberg]. In: AfO 25.1974/77. S. 356.

RINGGREN, H. Henrik Samuel Nyberg. Bol. Asoc. esp. orientalistas 10(1974), p. 3.

Handwritten: *Henrik Samuel Nyberg*

KANUS-CREDE, H. In memoriam Henrik Samuel Nyberg (1889-1974). Iranistische Mitt. 9(1975), pp. 3-16.

Handwritten: *Henrik Samuel Nyberg (1889-1974) ein Leben*

HENRIK SAMUEL NYBERG

28.XII.1889—9.II.1974

(Minnesord vid Svenska Forskningsinstitutets i Istanbul årsmöte den 31 oktober 1974.)

Av Bo Utas

En av initiativtagarna till vårt institut, professor H. S. Nyberg, har gått bort. Företalet till hans sista skrift är daterat Uppsala den 9 februari 1974. Den dagen lade han pennan ifrån sig, inte bara efter en lång arbetsdag utan också efter ett helt liv fyllt till bredden av fruktbart arbete. För oss som hade förmånen att arbeta tillsammans med honom är det en omätbar och på många sätt ofattbar förlust. Han var en ovanligt rik personlighet och mångsidigt verksam intill sin sista dag. Saknaden efter honom känns därför i många kretsar, bland många människor — och jag kan egentligen bara tala ur ett missvisande snävt perspektiv: för dem som de sista årtiondena suttit vid mästarens fötter och följt hans kraftfulla undervisning i iranistik.

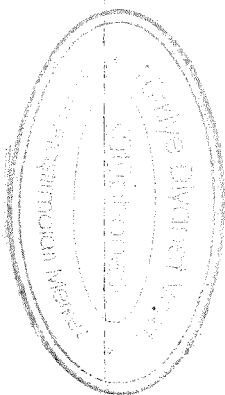
Henrik Samuel Nyberg föddes i Söderbärke i sydligaste Dalarna den 28 december 1889. Hans far, Anders Fredrik Nyberg, var komminister och härstammade från en gruvarbetarläkt i Falun, och modern, Ida Mathilda Jansson, var bonddotter från Fellingsbro i Västmanland. När H. S. Nyberg som frejdad kulturpersonlighet i en artikel i Stockholmstidningen 1952, under den talande rubriken "Evig student", beskriver sin egen utveckling och bildningsväg, formar sig en stor del av det han skriver till en hyllning till fadern, en varmt religiös och brett bildad människa — och sonens ende lärare intill det trettonde levnadsåret. Det var han som lade grunden till den klassiska bildning som var så självklar för H. S. Nyberg. Lektionerna i latin och grekiska startade redan i 8-årsåldern, och inte heller försummade fadern att lära ut konsten att "läsa innantill i hebreiska". Men från barndomen vid sjön Barkens stränder bar Henrik Sa-

Henrik Samuel Nyberg 1889—1974.

mul inte bara med sig sin enkla kristna tro och grunderna till en så småningom väldig bildning. Han hade också präglats av "lantlivets naturliga rytm" och bergslagsbygdens natur. Den förblev, med hans egna ord, hans "naturliga livsluft". Han hade lärt umgänge med folk av alla slag, som det anstår en Karlfeldtsk dalkarl, och också initierats i en ännu levande värld av folktro, av vidskepelse och kolahistorier.

Så långt finns det väl inte mycket som låter oss ana den blivande orientalist. Men i den nämnda tidningsartikeln skriver han också: "Till min fars bibliotek hade några reseskildringar från Asien hittat väg, och de blev min favoritlektyr. Bland dem var Sven Hedins ungdomsverk "Genom Khorasan och Turkestan". Jag slukade det med lidelse och reste oupphörligt vägen Teheran—Kashgar, tills jag kunde den utantill. Jag författade långa uppsatser om Persien med ledning av boken." På ett liknande sätt kan säkert många andra orientaler beskriva sin upptäckt av Asien. Sven Hedin själv döljer inte att hans resedrömar tändes redan i pojåkåren, då han läste om Nordostpassagens besegrare, Adolf Nordenskiöld, och den ryske generalen Przjevskijs vidsträckta forskningsresor i Centralasien. Och bakom dem alla skymtar vi naturligtvis Marco Polos gestalt. Däremot inte sagt att alla blev stora resenäer i geografisk mening. H. S. Nyberg kom

Nuttonson, Michael Yakovlevich, born in 1904, he was affiliated with the U.S. Office of Foreign Agricultural Relations and prepared for the agency numerous studies in agricultural climatology and ecological crop geography of many countries. NUC, pre-1956

Nützel, Heinrich, born about 1868 at Himmelkron, Oberfranken, Bavaría, he received a Dr.phil. in 1891 from the Universität Jena for *Die Münzen der Rasuliden, nebst einem Abriss der Geschichte dieser jemenitischen Dynastie*. His writings include *Der Mahdi-Aufstand im Sudan und die daraus hervorgegangenen Münzen* (Berlin, 1894). Thesis

Nwyia, Paul, S.J., born in 1925. By birth an Iraqi Chaldaean, he was a student of Massignon and received a doctorate from the Université de Paris for *Exégèse coranique et langage mystique*. Most of his researches were published by the Université Saint-Joseph de Beyrouth in its series *Recherches*, of which he himself was the editor since 1970. Concurrently with his assignment at Beirut, he was appointed in 1976 a *directeur d'études* at l'École pratique des hautes études, Paris. His writings include *Ibn 'Abbad de Ronda* (1961). He died from a cardiac arrest in a Paris bus, 5 February 1980. MiDEO 15 (1982), pp. 314-315

Nyberg, Henrik Samuel, born 28 December 1889 in Sweden, he received his doctorate in 1919 from the Rijksuniversiteit te Leiden for *Kleinere Schriften des Ibn al-'Arabi nach Handschriften in Uppsala und Berlin*. From 1931 to his retirement in 1956 he was a professor of Semitic philology, pursuing at the same time his interest in Iranian studies. His writings include *Hilfsbuch des Pehlevi* (1928-31), *Studien zum Hoseabuch* (1935), *Irans forntida religioner* (1937), its translation, *Die Religion des alten Iran* (1938), and *Hebreisk grammar* (1952). He died suddenly on 9 February 1974. Sigrid Kahle wrote *H. S. Nyberg, en vetenskapsmans biografi* (1991). *Boletín de la Asociación española de orientalistas* 10 (1974), p. 10; *Vem är det*, 1949-1973

Nye, Roger P., born about 1940, he received a Ph.D. in 1974 from Washington University for *The military in Turkish politics, 1960-1973*. After carrying on research and teaching in Turkey, he turned to the economic and political situation in Africa, particularly Cameroon, as part of his continuing concern with politics of development. He was joint author of *Historical dictionary of Cameroon* (1974). MESA Roster of members, 1982; NatFacDr, 1995-2003; Note

Nykl, Alois Richard, born 13 December 1885 at Radlice, Bohemia, he studied Spanish and Arabic at Chicago, where he took all his degrees, worked in the Peninsula, and then taught at Harvard. Before he completed his undergraduate work, he had spent two years in Mexico, two more in Egypt and five in China and Japan. He was endowed with an extraordinary linguistic talent. His writings include *Hispano-Arabic poetry* (1946), *Selections from Hispano-Arabic poetry* (1949), and he edited and translated *Historia de los amores de Bayad y Riyad* (1941), and *El cancionero del aih*, of M. b. 'Abd al-Malik ibn Quzman (1933). He also translated the Koran into Czech. He died in Evanston, Illinois, on 5 December 1958. Filipsky; *Hispanic review* 28 (1960), pp. 96-98; *Orbis* 16 (1967), pp. 295-305; OxCSpan

Nylander, Carl, born 3 March 1932 at Stockholm, he pursued classical studies at Uppsala, where he gained a doctorate in 1970. He served as a professor of archaeology at Bryn Mawr, Pa., 1970-77, at Københavns Universitet, 1977-81; concurrently he was also affiliated with Svenska Institutet i Rom. His writings include *Den djupa brunnen* (1964), its translation, *The deep well* (1969), and *Ioninas in Pasargadae* (1970). ConAu 33-36; *Vem är det*, 1983-2001

Nylander, Carl Uno, born 6 Maz 1852 at Tranemo, Sweden, he received a Dr.phil. in 1882 from Uppsala Universitet for *Om kassändelserna i Hebräiskan*. He spent his entire academic career as a lecturer in Semitic languages at Uppsala. His writings include *Über die Uppsalaer Handschrift Dala'il al-Nubuwwa des Abu Bakr Ahmed al-Baihaqi* (Uppsala, 1891), and *C. Graf von Landberg als Kritiker beleuchtet* (Uppsala, 1892). He died in Strängnäs on 21 November 1901. SMK; Sezgin

Nyquist, Thomas Eugene, born 20 June 1931 at Froid, Mont., he graduated in 1956 from Macalester College and received his Ph.D. in 1966 from Northwestern University, Evanston, Illinois, with a thesis entitled *Local and province councils in the Sudan; a study of their recruitment and decision-making functions*. Since 1968 he was a professor of African studies, S.U.N.Y., College at New Paltz. He spent several months in the Sudan during 1964 on an exchange grant. Selim; AmM&WS, 1973 S, 1978 S; ConAu 41-44; Note; WhoAm, 1990-1999; WhoE, 1989/90-1993/94

Nys, Ernest, born 27 March 1851 at Kortrijk (Coutrai), Belgium, he was a renowned juriconsul who held a high position in his profession unassumingly and with avoidance of publicity so that he enjoyed a greater reputation in England than at home. His writings include *La Guerre maritime* (1881), and *Les Origines du droit international* (1894). He was granted honorary doctorates by the universities of Edinburgh, Glasgow and Oxford. He died in Bruxelles, 4 September 1920. OxCLaw; *Revue de droit international et de législation comparée* 3e série, 1 (1920), pp. 141-42, 386-405; *Who was who* 2

LES ÉTUDES ARABES EN SUÈDE¹

Sigrid Kahle

Ex Oriente Lux!

Les études sémitiques au 19e siècle étaient plus au moins exclusivement consacrées à l'hébreu, au déchiffrement de l'écriture cunéiforme et aux travaux approfondis d'histoire critique des textes du Vieux Testament selon les théories révolutionnaires de Wellhausen. Nous les jeunes, nous travaillons sur les dialectes turcs et néo-syriens, sur le dictionnaire arabe d'al-Azhar, sur des chansons de danse abyssiniennes, des tableaux généalogiques . . .

Ces mots furent prononcés en 1913 par un jeune étudiant des langues orientales de l'université d'Upsal en Suède à l'occasion du 25e anniversaire de la Société pour les études des Langues Sémitiques.² Son nom était **Henrik Samuel Nyberg** (1889-1974). Il continuait: "Nous les jeunes orientalistes, nous tournons notre regard vers la grand patrie du fier islam, la Turquie, les restes de l'Empire Ottoman. Ex Oriente Lux!"

H. S. Nyberg devait être appelé à la chaire des langues sémitiques de l'Université d'Upsal en 1931. Spécialiste en hébreu, arabe, en langues iraniennes, en histoire des religions, etc., il avait appris l'arabe auprès de son prédécesseur **Karl Vilhelm Zetterstéen** (1866-1953). Celui-ci était un des maîtres de l'arabe écrit et parlé, éditeur éminent de textes arabes et traducteur du Coran en suédois. Zetterstéen à son tour avait étudié l'arabe chez le sémitiste upsalien **J. T. Nordling** (1816-1890). Les autres langues "islamiques," le persan et le turc, il les avait apprises auprès de son prédécesseur **Herman Napoleon Almkvist** (1839-1904), génie linguistique qui avait fait ses études au Centre des Hautes Études à Paris chez le grand maître Silvestre de Sacy. Voilà la "succession apostolique" des études arabes à l'université d'Upsal en Suède!

Quand Nyberg, venant des profondeurs de la forêt suédoise, commença ses études à Upsal en 1908, la grande nouveauté dans la linguistique était la nouvelle philologie et la grammaire comparée. Les études indo-européennes avaient ouvert la porte à une nouvelle compréhension de la nature des langues. Ce furent les grands philologues classiques du grec, du latin et du sanskrit qui montrèrent la méthode philologique aux sémitistes à l'époque. "La philologie est la science exacte des choses de l'esprit," avait dit Ernest Renan en 1848. Cela pourrait être à l'époque la devise d'Almkvist-Zetterstéen-Nyberg à Upsal. Comme les Allemands, on distinguait entre la **Formalphilologie** (la philologie formelle) et la **Realphilologie** (l'étude des langues en relation avec la vie pratique et humaine). Cependant, comme nous le verrons, un autre facteur sera ajouté aux études philologiques à cette époque-là: l'intérêt croissant pour le contenu religieux et idéologique aussi des textes non-bibliques, notamment islamiques. Après la première guerre mondiale, la lumière ne venait plus de l'Empire Ottoman disparu, mais l'intérêt pour l'Islam et pour les pays arabes n'a pas cessé de grandir.

Longtemps en Europe, on n'a étudié la langue arabe que dans sa fonction d'*ancilla theologiae*, une aide pour comprendre la théologie, et pour expliquer les mots de la *lingua sancta*, l'hébreu. Le Vieux Testament, imprimé en hébreu à Venise en 1488 et bientôt traduit par Luther, a conféré aux études hébraïques la première place dans les études humanistes en général et, à travers la réforme luthérienne partout en Europe du Nord; elles ont été importantes aussi pour la linguistique générale. Le concept de racine a été introduit dans l'étude des langues par des linguistes juifs. En Suède, le chauvinisme baroque a imaginé une familiarité entre toutes les langues. **Olof Rudbeck filius** (1660-1740) a passé sa vieillesse en travaillant sur un immense **Lexicon harmonicum** (jamais imprimé). Dans **Lapo hebraizans** (1703) il a voulu montrer les similarités entre l'hébreu et le lapon! Le médecin et alchimiste jämtlandais **Anders Kempe** (1622-1689) écrivait **Die Sprachen des Paradieses** (1688) (Les langues du paradis) dont le résultat était: Dieu a parlé suédois, Adam le danois et le serpent le français!

Les lents progrès de l'arabe à Upsal

Dès le 17e siècle, toutes les langues sémitiques - l'arabe, l'hébreu, l'akkadien (assyro-babylonien), l'araméen et l'éthiopien (selon Schlözer qui a inventé ce terme en 1781) - ont été sous quelque forme que

¹Cette contribution est une rédaction d'une conférence qui a été donnée sous forme abrégée pour le dialogue Arabo-Scandinave à l'Institut Finlandais à Paris, en Avril 1992.

²Fondée par K. U. Nylander en 1888.

Journal of Turkish Studies, vol: 18 (1994) s.121-136

Cambridge - MA/USA, Annemarie Schimmel Festschrift

14 HAZİRAN 1995

LES ÉTUDES ARABES EN SUÈDE

Sigrig Kahle

Kolmodin, grand ami de Zetterstéen et maître de conférences de langues sémitiques à Upsal, ne sera cependant pas resté longtemps à l'université. À Stamboul, où il était allé pour faire des recherches sur le séjour de Charles XII en Turquie, ses connaissances de turc le conduisirent vers les services diplomatiques suédois; il devint diplomate professionnel en même temps qu'il approfondissait ses recherches sur la langue turque. À la fin, l'Empereur Haile Sélassie le nomma son conseiller personnel à Addis Abbeba, où Kolmodin est mort en 1933. Un autre disciple de Zetterstéen, Emanuel Morbeck (né en 1875), s'est spécialisé dans le dialecte arabe vulgaire de Beyrouth et sur le verbe de l'arabe classique.

L'époque de H. S. Nyberg

Nous arrivons à l'époque de H. S. Nyberg. Celui-ci est allé à Berlin au milieu de la première guerre mondiale pour étudier les manuscrits arabes appartenant aux débuts de l'islam; après la guerre il est allé à Berlin et à Londres, où il a continué ses études sur les hérétiques et les mystiques de l'islam à partir d'Ibn al-ʿArabī - l'histoire des idées le fascinant autant que les problèmes linguistiques. Il passa l'année 1924-1925 au Caire, où il trouva un manuscrit rare de Ibn ʿOsmān al-Khayyāt. Ce texte jette de la lumière sur l'hérétique Ibn ar-Rawendī dont il a publié l'édition et commentaire arabe: **Le livre du triomphe et de la réfutation d'Ibn ar-Rawendī l'hérétique** (Le Caire 1925). Ce travail le conduit vers l'étude de l'école rationaliste de Basra, le Muʿtazila, sur laquelle il a écrit dans l'Encyclopédie de l'islam. En 1928 il retourne à Berlin. En 1928-1929 il a une bourse lui permettant d'aller pour une année à Paris avec sa famille. Il avait l'intention d'étudier des manuscrits arabes et les livres hermétiques jettant de la lumière sur les origines de l'islam, et d'élucider la théologie islamique et la philosophie arabe sur le fond de l'hellénisme.

Le destin en a voulu autrement. Une chance de faire des cours à Paris sur un sujet iranien s'est présentée. Son intérêt pour les langues et les religions anciennes de l'Iran l'emporta. Avec sa vaste intelligence, les études araméennes et sémitiques l'avaient amené à l'iranistique. Dans une série de conférences à la Sorbonne, il présenta une nouvelle religion iranienne ancienne, le Zervanisme. La publication de ses conférences lui donnèrent une renommée internationale en tant que savant original, et quand il retourna à Paris en mai 1931, ce fut pour donner des conférences sur **Le Mazdéisme sassanide selon les sources de l'islam**. En 1931, succédant à Zetterstéen à la chaire de sémitique, son cours portait sur un thème islamique. Toute sa vie, il a eu un sens d'insatisfaction de n'avoir pu se concentrer comme il le voulait sur ses études islamisantes et arabisantes. Avant sa mort, il a donné ses matériaux ramassés à Paris sur **Kitāb sirr al-ḥalīqa** à la jeune allemande, Ursula Weisser, élève de Fuad Sezgin à Francfort. Pourtant, Ibn al-ʿArabī, Ibn ar-Rawendī et al-Muʿtazila sont des travaux majeurs.⁷ Son disciple Frithiof Rundgren a écrit: "Nyberg was first and foremost an extremely competent Arabist and Islamic scholar" (*Linguistics and Philology*, Uppsala 1976).

"Nous tournons notre regard vers la grande patrie du fier Islam, la Turquie, les restes de l'Empire Ottoman!" Ce mots du jeune Nyberg de 1913 sont devenus caducs avec la naissance des États arabes

⁷Quelques oeuvres arabisants de H. S. Nyberg: *Kleinere Schriften des Ibn al-ʿArabi*. Nach Handschriften in Upsala und Berlin zum ersten Mal hrsg. und mit Einleitung und Kommentar versehen. Inaugural-Dissertation (Uppsala). Leiden 1919; *Wortbildung mit Präfixen in den semitischen Sprachen*. (Le Monde Oriental, 14, 1920.) *Till läran om Guds tvåfaldiga vilja i Islam*. Några notiser. (Teol. stud. tillägn. E. Stave, Upps. 1922); *Zur Entstehung der Bahuvrīhikomposita*. (Strena philol. Uppsala Festschr. tillägnad Per Persson, Upps. 1922.) **Le livre du triomphe et de la réfutation d'Ibn ar-Rawendī l'hérétique**. par Abou-l-Hosein Abderrahim Ibn Mohammed Ibn Osman el-Khayyāt. Texte arabe, publié pour le première fois d'après le manuscrit unique conservé dans la Bibliothèque Égyptienne du Caire, avec une introduction, des notes et des index. Le Caire 1925. (Titre arabe.) **Zum Kampf zwischen Islam und Manichäismus**. (Orientalist. Literaturzeit., 32, 1929); *al-Muʿtazila*. (Enzyklopädie des Islam, 1 Auflage, Vol. 3, Leiden 1928-1936; Shorter Encyclopaedia of Islam, 1953.) **Johan Adam Tingstadius, orientalist och biskop**. En minnesteckning. (Svenska Akademiens handlingar ifrån år 1886:62, Sthlm. 1953.) **Zur Entwicklung der mehr als dreikonsonantischen Stämme in den semitischen Sprachen** (West-östliche Abhandlungen, Rudolf Tschudi zum 70. Geburtstag überreicht, Wiesbaden 1954.) **Sassanid Mazdaism according to Moslem Sources**. (Journal of the K. R. Cama Institute, 39, 1958).

128-129

Journal of Turkish Studies, vol. 18 (1994) s. 121-136.

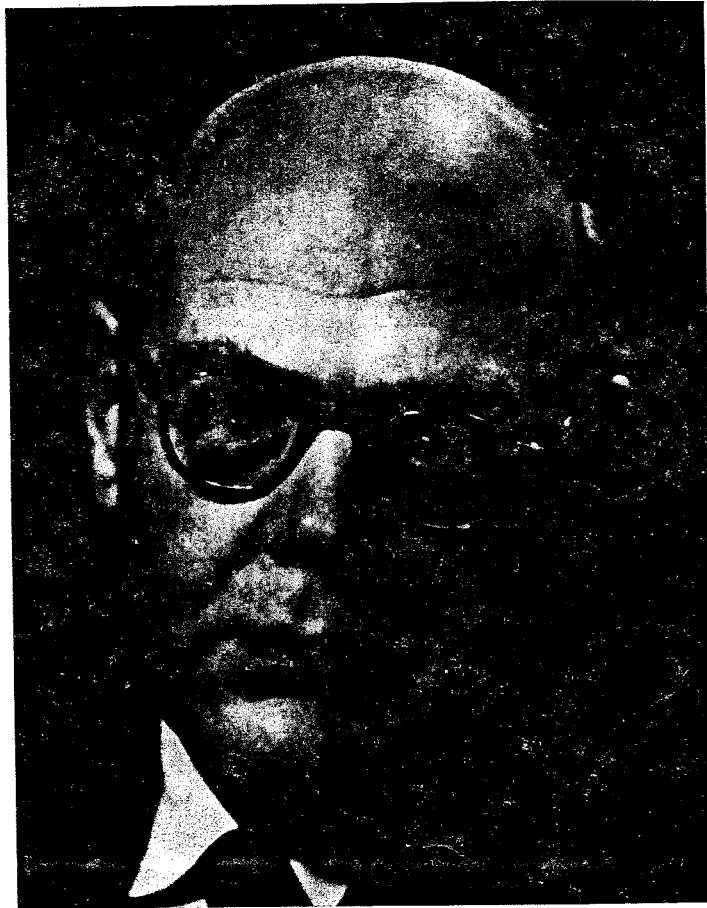
Cambridge - MA/USA, Annemarie Schimmel Festschrift.

ZDMG, 127/1, 1977 Wiesbaden

Henrik Samuel Nyberg (1889—1974)

Von WILHELM ELLERS, Würzburg

إذا مات العالم نلم في العلم ثلثة لا يسدها شيء

Henrik Samuel Nyberg
28. 12. 1889 — 9. 2. 1974

Mit HENRIK SAMUEL NYBERG ist einer der großen Orientalisten unserer Zeit dahingegangen. Am 28. Dezember 1889 in Süd-Dalekarlien als Sohn eines schwedischen Pfarrvikars in ärmlichen Verhältnissen geboren, erfuhr er bis zum 14. Lebensjahre, als sein Vater starb, die häusliche Erziehung, absolvierte — immer mit der Not seines Elternhauses kämpfend — das humanistische Gymnasium in Västerås und beschloß zunächst wie sein Vater Geistlicher zu werden. Allein sein kränkelder Vater, an dem er bis zuletzt mit inniger Liebe hing, hatte in ihm nicht nur das religiös-historische Interesse, sondern zugleich die Neigung zu klassischen Studien im weitesten Sinne geweckt.

So begann er sein selbstfinanziertes Studium an der Universität Uppsala mit den antiken Sprachen und Geschichte bei ADOLF LJUNGAHL, PER PERSSON, DANIELSSON und ERLAND LAGERLÖF. Sanskrit und Vergleichende Sprachwissenschaft hörte er bei K. F. JOHANSSON. Mit dieser Grundlage wandte sich NYBERG, bereits mit dem Hebräischen des Alten Testaments vertraut, sehr bald den Semitica zu und studierte unter K. V. ZETTERSTÉEN, dessen Nachfolger er 1931 auf dem semitistischen Lehrstuhl in Uppsala werden sollte, zunächst Arabistik und Islamwissenschaft, womit er schon in den letzten Schuljahren begonnen hatte.

Seine Dissertation behandelt *Die kleineren Schriften des Ibn al-'Arabî*. Eine Reihe wertvoller Artikel in der *Enzyklopädie des Islam* und anderen Handbüchern entstammt seiner Feder. Die Publikation des *Kitâb al-intišâr* von al-Ḥayyât unter dem Titel *Le Livre du triomphe et de la réputation d'Ibn er-Rawendî l'hérétique par Abou l-Hosein Abderrahîm Ibn Mohammed Ibn Osman el-Khayyat*, Kairo 1925, hat noch im Jahre 1957 eine Neuauflage (durch A. N. NADER) erfahren. Ein ägyptischer Aufenthalt in den Jahren 1924/25 trug wesentlich zur Vertiefung dieser islamischen Studien bei.

In vielen Untersuchungen hat NYBERG zum Alten Testament kritisch Stellung genommen. Am berühmtesten wurden seine *Studien zum Hoseabuche*, Uppsala 1925, da sie zugleich eine feste Grundlage für die schwierigen Probleme der alttestamentlichen Textkritik überhaupt abgeben.

H. S. Nyberg

†

HENRIK SAMUEL NYBERG

28.XII.1889-9.II.1974

Suddenly and unexpectedly our friend, colleague and teacher, the great Orientalist H. S. Nyberg has left us. It is our sole consolation that he was allowed to remain fully active and vital till his last day and that he had the satisfaction of seeing the work on his cherished *Manual of Pahlavi* come to an end, having read the final proofs of the second volume just before his death.

H. S. Nyberg was born at Söderbärke in southern Dalecarlia, Sweden, on the 28th of December 1889 as a son of the clergyman Anders Fredrik Nyberg and his wife Ida, née Jansson. In 1908 he came to Uppsala and its esteemed university, to which he was to remain faithful till the end of his life, first as a student of Oriental and classical languages, then as a lecturer and, from 1931 to 1956, as professor of Semitic languages, and finally, for 18 years as emeritus professor, lecturing and writing on Iranian languages. During this long and remarkably rich scholarly life his achievements came to span a broad field of interests.¹

His first major studies were concentrated on Semitic languages and especially Arabic under the guidance of the many-sided scholar K. V. Zetterstéen, his predecessor in the chair of Semitic languages. These very wide studies bore their first fruit in his dissertation *pro gradu*, *Kleinere Schriften des Ibn al-'Arabī* (Leiden 1919, repr. Baghdad c. 1963), the 200-page introduction of which includes a penetrating—and often quoted—account of the “theosophic system of Ibn al-'Arabī”. I think this subject was suggested

¹ The bibliography of H. S. Nyberg up to his 70th birthday in 1959 has been published: Chr. Toll, *Professor H. S. Nybergs författarskap*, Stockholm 1959 (255 nos.).

13 HAZ 2007

NYBERG, HENRIK SAMUEL

نيبرج، هنريك صمويل (١٨٨٩-١٩٧٤)
مستشرق سويدي كبير.

ولد في ٢٨ ديسمبر ١٨٨٩. وأنهى دراسته الثانوية في مدينة فيستراس، والتحق بجامعة أبسالاً (في جنوبي السويد)، حيث درّس اللغات القديمة والتاريخ على أيدي: أدولف ليونجداو وبررسون Per Persson ودانيلسون Danielsson وإيرلند لاجرلوف Erland Lagerlöf. وعلم العبرية، وانصرف من ثم إلى الساميات، فدرس على يدي المستشرق الشهير تسترستين K. V. Zettersten، وقد خلفه في ١٩٣١ في كرسي الساميات بجامعة أبسالاً، وكان اهتمامه منصباً على الدراسات العربية والإسلامية.

وحصل على الدكتوراه الأولى برسالة عنوانها: " المؤلفات الصغرى " لابن عربي"، وهي من أجل الأعمال في باب التصوف الإسلامي، وفيها نشر رسائل صغيرة مهمة جداً لابن عربي، وقدم لها بمقدمة ألمانية ممتازة.

وأقام في القاهرة عامي ١٩٢٤ و ١٩٢٥. وكانت ثمرة هذه الإقامة نشرته الممتازة لـ" كتاب الانتصار والرد على ابن الراوندي الملحد" لأبي الحسين عبد الرحيم بن محمد بن عثمان الخياط (لجنة الترجمة والتأليف والنشر، القاهرة ١٩٢٥). وهذا الكتاب صار من المصادر الرئيسية لمعرفة مذهب المعتزلة. وقد زوده بتعليقات مفيدة للغاية.

وانجذب نيبرج بعد ذلك إلى الدراسات الإيرانية، ربما؛ لأنه أدرك تأثير التيارات الدينية الإيرانية السابقة على الإسلام في تكوين بعض الأفكار لدى المتكلمين المسلمين. وما لبث أن صار من كبار المختصين في الإيرانية.

وأصدر " متن في اللغة الفهلوية " Hilfsbuch des Pehlevi (أبسالاً، ج١، ١٩٢٨، ج٢، ١٩٣١). وقد أعيد طبعه في ترجمة إنجليزية تحت عنوان Manual of Pahlawi (فيزبادن ج١، ١٩٦٤، ج٢، ١٩٧٤).

ويتلوه في الأهمية كتابه: " ديانات إيران القديمة " (استوكهلم، ١٩٣٧) وقد ترجمه هانز هينرش شيدر إلى الألمانية بعنوان Religionen des alten Iran (ليبستك، ١٩٣٨)، وأعيد طبع هذه الترجمة (في أوسنابريك Osnabrück ١٩٦٦) مع تذييل للمؤلف.

[۲۴۷] NI

نیکلون در دائره المعارف اسلامی دارای ترجمه‌هایی است و راجع به احوال اشخاصی از بزرگان اسلامی تحقیق نموده، از جمله درباره ابو سعید ابن‌الخیر (۱). در دائره المعارف اسلامی لیدن و فهرست کتابخانه بریل قسمتی از عملیات و آثار نیکلیس نگاشته شده.

نیکلا Nicold

نیکلا ایران شناسی است که در قرن نوزدهم میزیسته مدتی در ایران بعنوان قنصل فرانسه بوده. رباعیات خیام را بفرانسه ترجمه کرده و در پاریس (۱۸۶۷) ضمن ۲۴۹ صفحه چاپ نموده.

نیبوهر، کارستن Niebohr, Karsten

۱۷۳۳ - ۱۸۱۴

کارستن نیبوهر خاورشناس مشهور دانمارکی که بشرف سفر نموده قسمت عمده جزیره العرب را دیده و کتابی در شرح مسافرت خود در دو جلد بعنوان *Voyage en Arabie* و کتابی بنام *Reiseboschreil nach Arabien* نگاشته که در کپنهاگ سال ۱۷۷۸ بطبع رسیده.

نیبوهر کتاب *فتوح الجزیره* و اقدی را در هامبورگ (۱۸۴۷) چاپ نموده. گوستاولو بون در «تمدن عرب» خود از وی مکرر نام برده و او را از سیاحان مشهور آلمان مینویسد که در ۱۷۴۲ و ۱۷۶۱ بعربستان رفته و از راه هند و ایران و روم شرقی بارو با برگشته و کتابی بنام «مسافرت بدیار عربستان» نگاشته.

نیبوهر رئیس هیئت مدیره جمعیتی بوده که از طرف دولت دانمارک بعربستان رفته. کریستن سفر او را در ۱۸۶۵ نوشته و گوید که نیبوهر با یاران خود تخت جمشید ایران را دیده. او در کتاب سفر عربستان خود شرحی از خرابه‌های تخت جمشید و آثار اشکانیان نگاشته و عکسهای از کتیبه‌های میخی تهیه نموده. او وقتی که بدانمارک برگشته، شرح اکتشافات خود را که در ایران نموده، نشر داده.

ولادت نیبوهر ۱۷۳۳ با ۱۷۴۴ و فانش ۱۸۱۴ بوده، گوستاولو بون وفات او را ۱۸۱۵ ضبط نموده.

نیوئورگ، هانریک ساموئل Nioerg, Henrik Samuel

هانریک ساموئل نیوئورگ خاورشناس سوئدی تولد او ۲۸ دسامبر ۱۸۸۹ که زبانهای سامی، عبری، سوری، فارسی، فارسی قدیم، اوستا، پهلوی، آنچه‌شناسی ایرانی،

۱- ابو سعید فضل‌الله بن ابی‌الحجر، شاعر معروف که از ادبایان و اشعاری معروف دودستان است. تولد او در

[17]

34

نيبرج ، هـ . س . (المولود عام ١٨٨٩) Nyberg, H.s.

تخرج في جامعة أوبسالة ، وسمى أستاذاً للعبية فيها (١٩١٩) ، ثم أستاذاً للغات السامية
(١٩٣١) ، وانتخب عضواً في الجمع السويدي ، وفي غيره من المجمع العلمية ، وصنفت
منوعات باسمه لتكريمه (أستوكهلم ١٩٥٤) .

آثاره : نشر كتاب الشجر لابن خالويه (أكرشخاين بألمانيا ١٩٠٩) ، وإنشاء الدوائر
وعقلة المستوفز والتدابير الإلهية في إصلاح المملكة الإنسانية لابن عربي بمقدمة ألمانية (ليدن
١٩١٩) ، والانتصار والرد على ابن الراوندي الملحد لأبي الحسين المعتزلي مع مقدمة وتحقيق
وتعليق (لجنة التأليف والترجمة والنشر ، وطبع في دار الكتب المصرية ١٩٢٥) ، ورسالة
الفرق بين الفرق للخياط ، وأدب البهلوي ، في مجلدين (١٩٢٨ - ٣١) ، ومسائل في علم
الفلك والتنجيم لدى الفرس (١٩٣١) ، وديانات إيران (١٩٢٧) ، ومن دراساته : فلسفة
الإسلام (العالم الشرق ١٩٢٣) ، والإسلام والمناوية (الآداب الشرقية ١٩٢٩) ، وعلم
المخلوقات والمناوية (المجلة الآسيوية الفرنسية ١٩٢٩ و١٩٣١) ، ونطق العربية بمصر (العالم
الشرقي ١٩٣٧) ، وابن الكلبي (تكريم نيلسن ١٩٣٩) ، والعربية واللغات السامية
(دراسات تشودي ١٩٥٤) ، والدراسات الشرقية في أوروبا (المجلة الشرقية الألمانية عدد
١٠٣) ، وعمر بن عبيد والزوندرى (أوج الثقافة وانحطاطها في تاريخ الإسلام ١٩٥٧) ،

of ontology, philosophers of the Nyāya school took greater interest in questions and themes of epistemology. The Nyāya accepts four distinct sources of knowledge: *pratyakṣa* (perception), *anumāna* (inference), *upamāna* (analogy), and *śabda* (testimony). Perception is knowledge arising from contact between a sense organ and an object and must be certain and nonerroneous. It is of two kinds, relational and nonrelational. From a different point of view perception is classified into two other kinds, perceptions that arise from ordinary contact between a sense organ and an object and those that arise from a nonordinary contact. The latter includes perceptions by a yogin of all things past, present, and future.

Inference is of more than one kind, but the most common kind is typified by the case where the knowledge that the probandum (*sādhya*) belongs to the subject (*pakṣa*) arises from the knowledge that the connector (*hetu*) belongs to the subject and that the connector is pervaded (*vyāpta*) by the probandum. Analogy is identification of the denotation (*vāchya*) of a word whose denotation is not already known, based on information received that the thing denoted is similar to another known thing. Testimony is an authoritative statement. Here knowledge (*pramā*) is characterized by truth (*yāthārthya*) and is a species of ascertainment (*nischaya*). An ascertainment that something *s* is qualified by something *p* is said to be true if *p* actually belongs to *s*. This account of truth is due to Gaṅgeśa (twelfth century CE), reputedly the founder of Navya Nyāya (New Nyāya), who introduced and sharpened a number of concepts and techniques for logical, linguistic, and semantic studies.

Unlike many other schools of Indian philosophy, the Nyāya has accepted and sought to prove the existence of Īśvara (God), who is regarded as a soul having eternal knowledge encompassing everything (and also eternal desire and motive). Although Īśvara is not a creator of the universe (which is beginningless and includes many other eternal entities besides him), he nevertheless functions as an efficient cause in the production of any effect. Every living being, human or nonhuman, has a soul that is eternal and ubiquitous. The ultimate goal of life is liberation (*mokṣa*) of the soul from worldly bondage. In keeping with the general Indian tradition, the Nyāya upholds the theory of *karman*, maintaining that one's actions influence later events in one's history and that one must reap the consequences of one's actions, either in the present life or in a subsequent life. Liberation is not regarded as a state of bliss, but is conceived negatively as a state of absolute cessation of all suffering. Knowledge of truth (which is held to be embodied in the Nyāya philosophy) is an indispensable means for

attainment of liberation. Such knowledge dispels false beliefs, such as the belief that the soul is identical with the body, and eventually through successive stages this knowledge leads to the arrest of the beginningless cycle of birth and rebirth and thus to the ultimate state of unending freedom from all suffering.

[See also Vaiśeṣika. *Nyāya theories of cognition receive further attention in Indian Philosophies.*]

BIBLIOGRAPHY

The best book on Nyāya-Vaiśeṣika philosophy is Gopinath Bhattacharya's edition and translation of the *Tarkasaṃgrahadīpikā* (Calcutta, 1976). For readers who are less technically minded, but still want a comprehensive and precise account, the best book is *Indian Metaphysics and Epistemology: The Tradition of the Nyāya-Vaiśeṣika up to Gaṅgeśa*, edited by Karl H. Potter (Princeton, 1977), volume 2 of *The Encyclopedia of Indian Philosophies*. The general reader may profitably consult Mysore Hiriyanna's *Essentials of Indian Philosophy* (London, 1949).

KISOR K. CHAKRABARTI

NYBERG, H. S. (1889–1974), Swedish Orientalist and historian of religions. Born in Söderbärke in Dalecarlia, Henrik Samuel Nyberg received his early education at home and at the senior high school in Västerås. In 1908 he entered the university at Uppsala, and there he stayed, working in various positions, for the rest of his life. He earned his Ph.D. in 1919 and was professor of Semitic languages from 1931 to 1956. Concentrating from the beginning on comparative Semitic philology, Arabic, Hebrew, Aramaic, and Ethiopic, Nyberg became an inspiring teacher and one of the most brilliant representatives of the humanities Sweden has ever had, exerting a great influence on the cultural life of his country. His doctoral thesis, "Kleinere Schriften des Ibn al-'Arabi," already showed the admirable scope that was to characterize his later studies. It is an edition of three minor writings of the great mystic, with an introduction that investigates the origin of Islamic mysticism and attempts to understand the system of Ibn al-'Arabī as a phenomenon of syncretism.

In 1924–1925 Nyberg sojourned in Egypt for practical studies of Arabic. The most remarkable result of the trip was his discovery of the manuscript of *Kitāb al-Intiṣār* by the Mu'tazilī al-Khayyāt (ninth century). Nyberg published the text in Cairo in 1925 with an important commentary in Arabic: *Le livre du triomphe et de la réfutation d'Ibn er-Rawendi/Ibn Mohammed/l'hérétique par Abou l-Hosein Abderrahim/Ibn Mohammed ibn Osman el-Khayyat*. His deep penetration into the earlier polemic literature of Islam later enabled him to write his fa-

JA, 263, 1975

JOURNAL ASIATIQUE

ANNÉE 1975

NÉCROLOGIE

HENRIK S. NYBERG

PAR

JACQUES DUCHESNE-GUILLEMIN

Henrik Samuel Nyberg, né le 28 décembre 1889 à Soederbaerke, Suède, est mort le 9 février 1974 à Upsala.

Fils de pasteur, il se destina d'abord à la théologie, mais il s'orienta rapidement vers l'étude des langues classiques et orientales. Il soutint une thèse en langues sémitiques, publia diverses études sur l'arabe et devait succéder en 1931 à son maître Zetterstéen dans la chaire de langues sémitiques d'Upsala. Depuis plusieurs années déjà, il s'était tourné vers l'étude du pahlavi, dont son excellente formation de sémitiste l'avait préparé à interpréter les hétérogrammes araméens. Sa première publication dans ce domaine est un article sur les documents d'Avroman, paru en 1923. Quatre ans plus tard, l'étude des langues iraniennes fut introduite à l'Université d'Upsala et Nyberg nommé examinateur. Gêné par le manque d'un manuel de pahlavi, Nyberg résolut d'en écrire un, et ce fut le *Hilfsbuch des Pehlevi*, 1928-1931.

En dépit de bien des hypothèses aventureuses, ce manuel s'est d'emblée imposé comme l'indispensable introducteur à l'étude du pahlavi, et n'a été supplanté dans ce rôle que par le *Manual of Pahlavi*, écrit par le même Nyberg et à la préface duquel il venait de mettre la dernière main, tout le reste étant achevé, quand il est mort.

Nyberg ne s'intéressait pas seulement aux langues, mais à l'histoire, en particulier à celle des religions. Il consacra plusieurs travaux à la religion de l'Iran, notamment ses « Questions de cosmogonie et de

سوگد چراغ عمرش خاموش شد از این مردان بود . اشتغال آخرین روزهای حیاتش خواندن نمونه‌های مطبوعی چاپ جدید جلد دوم اثر نفیس و بسی نظیرش A Manual of Pahlavi بود که سالها با کوشش و پشتکار خستگی ناپذیری در تکمیل و انتشار آن می‌کوشید . جلد اول این کتاب که در سال ۱۹۶۴ نشر شد و تمامی آن در دهه هفتاد سالگی عمر بخط خودش نگاشته شده نشان بارزی از آن همه پشتکار و صبر و عشق بکاری که در وجودش نهفته داشت می‌باشد .

نوبرگ در ۲۸ دسامبر سال ۱۸۸۹ در یکی از شهرهای کوچک سوگد متولد شد . در سال ۱۹۰۸ برای تحصیل زبانهای شرقی و زبانهای قدیمی در دانشگاه معروف شهر اوپسالا نامنویسی کرد و تا پایان عمر در کمال وفاداری بهمان دانشگاه وابسته ماند .

تحصیلات اولیه خود را در رشته زبانهای سامی آغاز کرد و اسناد وی شرحشناس سوگدی K. V. Zettersteen بود که نوبرگ بعدها جانشین وی گردید . مطالعات همه جانبه و گسترده نوبرگ در زبان و فلسفه عرب اولین ثمرش تدوین کتابی شامل سه اثر از ابن عربی بود و نوبرگ در مقدمه ۲۰۰ صفحه‌ای که بر این کتاب نگاشته به تفصیل احوال و عقاید عرفانی ابن عربی را مورد بحث قرار داده که نظریات وی بارها مورد استفاده محققین قرار گرفته است . دومین اثر مهم عربی نوبرگ طبع متن کتاب الانتصار الخیاط بود که پس از قریب به یکسال توقف در مصر در سالهای ۱۹۲۵-۱۹۲۴ آنرا با تمام رساند^۱ .

در اینجا مجال آن نیست که به آثار و مقالات متعدد و استادانه نوبرگ در مورد زبانهای سامی اشاره گردد . فقط بذکر دواثر مهم اولیه او یکی در مورد (پیشوند در زبانهای سامی)^۲ و دیگری درباره کتاب هوشع^۳ اکتفا می‌شود . نوبرگ عضو هیئت سردبیران دائرة المعارف اسلام بود^۴ و مقالات متعدد وی در این کتاب پر ارزش از جمله اثر مهم وی ذیل «المعزله» نباید ناگفته بماند . در اولین سالهای تحقیق و تتبع توجه نوبرگ از رشته خود که زبان های سامی بود برشته کاملاً متفاوتی یعنی زبانشناسی ایرانی میانه معطوف شد . آنچه که احتمالاً موجب این تحول گردید اهمیت لغات لهجه‌های آرامی دره‌وارش- های پارتی و فارسی میانه بود که نظر کنجکاو و جویای او را بخود جلب کرد و

۱- به ذیل ۱ کتاب شناسی رجوع شود

۲- به ذیل ۵ کتاب شناسی رجوع شود

۳- به ذیل ۲ کتاب شناسی رجوع شود

۴- Hosea به ذیل ۲۱ کتاب شناسی رجوع شود

۵- Encyclopaedia of Islam

بو او تاس (Bo Utas)

فریدون وهمن

هنریک ساموئل نوبرگ

HENRIK SAMUEL NYBERG

۱۸۸۹/۱۲/۲۸ - ۱۹۷۴/۲/۹

با مرگ نوبرگ یکی از آخرین چهره‌های درخشان جهان ایرانشناسی نیم قرن اخیر از میان مارت و با این فقدان نابهنگام شاگردان و دوستان و همکاران او معلمی بزرگ و دوست و همکار و راهنمایی خردمند و مشفق را از دست دادند .

در اندوه مرگ نوبرگ و ایران شناسان نامدار دیگری مثل هنینگ^۱ دو مناس^۲ و بار^۳ که در سالهای اخیر از وجود پر ثمرشان محروم شدیم اگر چیزی موجب تسلی و آرامش خاطرمان باشد مشاهده بنائی استوار و کاخی بلند و سنتی پایدار در مطالعه و تحقیق و تألیف است که آنان با روش و زندگی خود پایه گذارش بودند. اگر حتی میراث غنی و گرانقدری که بصورت آثار و تالیفاتشان بجای مانده بحساب نیاوریم فقط نحوه تحقیق و تتبع آنان برای رهروانی که درین راه می‌پویند می‌تواند دلیل و راهبری اطمینان بخش و حجتی بالغ و ارزنده بشمار آید .

شگفت مردانی که در دنیای شتابگر و غوغازده و مادی غرب تمام ساعات و دقائق عمر خود را با شکیبائی و بردباری و حوصله‌ای تحسین آمیز صرف تحقیق و حل مشکلات و مبهمات زبانها و لهجه‌های مهجور و دور افتاده و فراموش شده نمودند و وجود خود و زندگی محقر خویش را در ژرفنای تحقیق و مطالعه از یاد بردند . در آرامش و سکوت و دور از تظاهر و هیاهو و بازار گرمی های متعارفی که سوداگران بی‌متاع راه می‌اندازند بدون توقع پاداشی یا امید مقام و رتبه‌ای به فعالیت‌های علمی محض خود تا نفس آخر ادامه دادند و در کمال رضایت خاطر در میان انبوهی از کتاب و نوشته و جزوه و یادداشت چشم برهم نهادند .

نوبرگ که در سن ۸۴ سالگی در آ پارتمان کوچک خود در شهر اوپسالا

NYBERG, Henrik Samuel, born in Söderbärke in Southern Dalecarlia (Sweden) on the 28th of December 1889 he died aged eighty-four on the 9th of February 1974 in Uppsala. He was born in a humble family, the son of Ida Jansson and Anders Fredrik Nyberg, a learned clergymen who also was his first teacher, for the boy studied at home until he was aged thirteen and signed up at a famous grammar school in Västerås where he counted among the most gifted students. The economic difficulties of his young years, a consequence of the loans that his father had to contract in order to complete his theological studies, aggravated by the increasing deafness of his father, which impeded his getting any promotion in the ecclesiastical career, were to forge his character. Though his family would rather have seen him pursuing theological studies as his father did, once aged 19, the young Nyberg moved to Uppsala to undertake university courses on a vast range of subjects, which went from Classical languages to Sanskrit and to the Semitic idioms. There he was to stay till the end of his days, first as a student, then as a lecturer, later still as Professor of Semitic Studies, the Chair formerly held by his own teacher, K.V. Zettersten, and finally eighteen years as professor emeritus, devoting his entire energies to Iranian Studies, mainly to Middle Persian, and to the pre-Islamic religion of Iran. In his early Uppsala years H.S. Nyberg had the opportunity to study with a number of outstanding specialists, all inspired by the Neo-grammarians school then dominant in neighbouring Germany. He read Greek with Danielson, Latin with Person, Sanskrit with Johansson and Semitic languages with Zettersten, under whose guidance he graduated. An inspiring teacher, Nyberg counted among his disciples scholars such as Geo Widengren, Stig Wikander, Sven Hartman, Bo Utas and Judith Josephson. He was elected to the Chair of Semitic Studies in 1931, a date by which the main focus of his scientific interests had already shifted to the Iranian world.

Nyberg graduated with a dissertation on the *Opera Minora* of Ibn al-ʿArabī (Nyberg 1919), which contains a vast, well documented and penetrating Introduction, especially useful and innovative in the pages illustrating the theosophic system of the Arab author. Six years later, after a period spent in Egypt, the Swedish scholar published an important edition of the *Kitaḥ al-Intisāʿ* by al-Khayyāṭ (Nyberg 1925). In the early period of his academic life, he also devoted time and passion to the disputes between Islam and Manicheism, on which